

Bijlage I opzet en methodiek

Bij het toezichtsrapport over
het verstrekken van ongeëvalueerde
gegevens aan buitenlandse diensten
door de AIVD en de MIVD

CTIVD nr. 65

[vastgesteld op 11 september 2019]

Commissie van Toezicht
op de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten

CTIVD nr. 65

OPZET EN METHODIEK

Bij het toezichtsrapport over het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens aan buitenlandse diensten door de AIVD en de MIVD

In deze bijlage licht de CTIVD toe wat de opzet en methodiek is van het onderzoek naar het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens aan buitenlandse diensten door de AIVD en de MIVD.

Focus onderzoek

De CTIVD heeft een diepteonderzoek verricht naar het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens aan buitenlandse inlichtingen- en/of veiligheidsdiensten door de AIVD en de MIVD.¹

Onderzoeksperiode

Het onderzoek beslaat de periode van 1 mei 2018, de datum van inwerkingtreding van de Wiv 2017, tot 1 januari 2019 en heeft betrekking op de verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens in die periode.

Onderzoeksvragen

De CTIVD geeft met dit onderzoek antwoord op onderstaande hoofdvraag:

Hebben de AIVD en de MIVD rechtmatig gehandeld bij het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens aan buitenlandse diensten in de periode 1 mei 2018 tot 1 januari 2019?

Hiervoor zijn onderstaande deelvragen gesteld:

1. Zijn het beleid en de werkinstructies voor het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens zodanig ingericht dat in de uitvoering aan de wettelijke vereisten kan worden voldaan?
2. Waren in de praktijk de concrete verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens in de onderzoeksperiode rechtmatig?

Het onderzoek richt zich op een beoordeling van het beleid van de AIVD en de MIVD, de werkwijze en de daadwerkelijke verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens die in de onderzoeksperiode hebben plaatsgevonden.

De gegevens die zijn verstrekt aan buitenlandse diensten, zijn door de AIVD en de MIVD zelf verworven. Het gaat daarbij niet om verstrekkingen van gegevens die zijn verworven door middel van onderzoeksoopdrachtgerichte interceptie op de kabel, omdat daar in de onderzoeksperiode (nog) geen sprake van was.²

¹ De aankondiging is beschikbaar op www.ctivd.nl.

² Beleidsreactie ministers n.a.v. voortgangsrapportage CTIVD (nov. 2018). Uitspraken DGAIVD in uitzending Nieuwsuur (jan. 2019).

Afbakening van het onderzoek

Het onderzoek richt zich alleen op het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens, niet op het ontvangen ervan. Hiermee sluit het onderzoek aan bij de zorgen en discussies in de samenleving dat de AIVD en de MIVD, zonder daar zelf voldoende inzicht in te hebben, grote hoeveelheden gegevens van personen die niet in onderzoek zijn bij de dienst aan buitenlandse partners kunnen verstrekken.

Het voorgaande maakt dat de CTIVD ervoor heeft gekozen de focus van het huidige onderzoek te beperken tot 'ongeëvalueerde gegevens'. Zij heeft thans geen onderzoek gedaan naar verstrekkingen van gegevens die door de AIVD of de MIVD als geëvalueerd zijn aangemerkt, met name naar de vraag of verstrekte gegevens op juiste gronden als 'geëvalueerd' zijn aangemerkt. In aansluiting op de politieke en maatschappelijke discussie over het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens heeft de CTIVD onderzocht of de verstrekkingen van gegevens die door de AIVD en de MIVD zelf als ongeëvalueerd zijn geclassificeerd, zijn gedaan in overeenstemming met de daarvoor geldende vereisten en waarborgen in de Wiv 2017. In het onderzoek heeft de CTIVD nadrukkelijk wel aandacht gehad voor het vaststellen van een heldere definitie en afbakening van de begrippen 'ongeëvalueerd' en 'geëvalueerd'. Een onderzoek naar 'geëvalueerde gegevens' kan desgewenst – in het licht van de uitkomsten van het huidige onderzoek - op een later moment worden uitgevoerd.

Het onderzoek richt zich niet op een beoordeling van de wijze van verwerving van de verstrekte gegevens (bijvoorbeeld de rechtmatigheid van de inzet van bijzondere bevoegdheden). Dat betreft een afzonderlijk onderwerp dat aan de orde is (geweest) in andere onderzoeken van de CTIVD.

Verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens aan buitenlandse diensten mogen volgens de wet in de regel alleen plaatsvinden met buitenlandse diensten waarmee een voldoende geschikte samenwerkingsrelatie bestaat. De weging van de samenwerkingsrelatie, de bandbreedte van de samenwerking en daarmee verbonden risico's dienen de AIVD en de MIVD vast te leggen in een zogenoemde wegingsnotities. Een beoordeling van de reikwijdte en de kwaliteit van wegingsnotities valt evenzeer buiten het bestek van het huidige onderzoek. In 2018 heeft de CTIVD een diepteonderzoek verricht naar de rechtmatigheid van de wegingsnotities van de AIVD en de MIVD voor de CTG- en sigint-diensten. Dit heeft geresulteerd in toezichtsrapport nr. 60 (feb. 2019, *Kamerstukken II 2018/19*, 29 924, nr. 177 (bijlage)). Naar aanleiding van dit rapport hebben de ministers van BZK en Defensie toegezegd dat de geconstateerde onrechtmatigheden in de wegingsnotities van de AIVD en de MIVD rond de zomer van 2019 zullen zijn gerepareerd.

Onderzoeksmethodiek

De rechtmatigheid van de verstrekkingen zijn getoetst aan het juridische toetsingskader. Het juridisch kader is gebaseerd op de Wiv 2017, de beleidsregels Wiv 2017 (april 2018) en door de minister(s) in eerdere toezichtsrapporten overgenomen aanbevelingen van de CTIVD. Het volledige toetsingskader is opgenomen in bijlage II bij dit toezichtsrapport.

Bij beide diensten is een overzicht opgevraagd van de verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens in de onderzoeksperiode. Daarnaast heeft de CTIVD cross checks uitgevoerd via onderzoek in de systemen van de diensten en in gesprekken met medewerkers om te controleren of het overzicht compleet is. Dit proces heeft de nodige tijd gekost. De reden is dat geen van de diensten over een sluitend overzicht van verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens beschikt. Wel zijn de verzoeken om toestemming aan de minister en de verleende toestemming centraal terugvindbaar, maar hierbij geldt dat het kan voorkomen dat een toestemming niet ten uitvoer is gelegd. Verder kan een toestemming desgevraagd gelden voor een periode van maximaal een jaar waarin meerdere opeenvolgende verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens van vergelijkbare aard kunnen plaatsvinden. Met de cross checks heeft de CTIVD beoogd steekproefsgewijs zelf te controleren of het overzicht dat de diensten hebben aangeleverd, compleet is. Hierbij heeft de CTIVD geen volledigheid nagestreefd. Deze stappen hebben geresulteerd in een lijst van verstrekkingen, hetzij eenmalige verstrekkingen dan wel meerdere

verstrekkingen binnen een samenwerking. Bij de AIVD gaat het in totaal om twaalf en bij de MIVD om tien samenwerkingen waarbij sprake was van éénmalige verstrekking of meerdere verstrekkingen van gelijke aard (al dan niet met toestemming van de betrokken minister). Dit aantal geeft dus niet aan hoeveel verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens daadwerkelijk hebben plaatsgevonden in de praktijk. Toestemming kan namelijk desgevraagd worden verleend voor een éénmalige verstrekking of voor maximaal een jaar waarin meerdere verstrekkingen van ongeëvalueerde gegevens van vergelijkbare aard kunnen plaatsvinden.

Het beleid, de werkinstructies en alle in de onderzoeksperiode vallende verstrekkingen zijn aan de hand van het toetsingskader op rechtmatigheid beoordeeld. Naast het dossieronderzoek zijn bij beide diensten door de hele organisatie heen een aanzienlijk aantal gesprekken gevoerd met juristen, beleidsmedewerkers en medewerkers van verschillende teams. Deze gesprekken zijn gevoerd om een beter beeld te krijgen van het beleid en de werkwijzen van het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens, om nadere informatie te krijgen over verstrekkingen in de onderzoeksperiode en ter verificatie van gevonden onderzoeksresultaten.

Doorlooptijd

Op 26 oktober 2018 heeft de CTIVD aangekondigd een rechtmatigheidsonderzoek te verrichten naar het verstrekken van ongeëvalueerde gegevens aan buitenlandse inlichtingen- en/of veiligheidsdiensten door de AIVD en de MIVD.³ Het onderzoek is met het opstellen van het concept toezichtsrapport afgerond op 10 juli 2019. De ministers van BZK en van Defensie zijn in de gelegenheid gesteld te reageren op de in het concept toezichtsrapport opgenomen bevindingen. De reacties van de ministers van BZK en Defensie zijn op 5 september 2019 ontvangen. Het toezichtsrapport is op 11 september 2019 vastgesteld.

³ Zie www.ctivd.nl.

Oranjestraat 15, 2514 JB Den Haag
Postbus 85556, 2508 CG Den Haag

T 070 315 58 20 | **F** 070 381 71 68
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl